

NORVEÇ KRALI SİGURD JORSALFAR'IN HAÇLI SEFERİNİN TARİHİ ZEMİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Seyfettin KAYA*

Öz

Kudüs'ü geri almak ve Doğu dünyasının zenginliklerine sahip olmak için seferler organize eden Haçlılar, 1096-1099 yılları arasında Birinci Haçlı Seferini düzenlemişlerdir. Bu Haçlı Seferi karadan, Türk toprakları üzerinden Ortadoğu topraklarına doğru yapılmış, ancak Haçlı kuvvetlerine pahalıya mal olmuştur. 1096 yılında Avrupalı sıradan vatandaşların katılımı ile Keşiş *Pierre l-Ermite* öncülüğünde İznik dolaylarına gelen Birinci Haçlı Seferinin ilk grubu *I. Kılıç Arslan*'ın direnişi ile karşılaşmış ve büyük bir çoğunluğu kılıçtan geçirilmiştir. Bu seferin ikinci grubu ise Avrupalı kont, dük ve baronlar tarafından düzenlenmiştir. Avrupalı krallar ise ilk kez yine karadan ve Anadolu Türk toprakları üzerinden düzenlenen İkinci Haçlı Seferi'de yer almışlardır. Bu seferi Fransa Kralı *VII. Louis* ile Alman Kralı *Konrad* organize etmişlerdir. Ancak Haçlı Seferleri Tarihi'nin genel detayları içerisinde yer almadığı halde bu seferlerin inceliklerine inildiğinde Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar*'ın 1108-1111 yılları arasında düzenlemiş olduğu Haçlı Seferi ilklere imza atması açısından dikkatimizi çekmektedir. *Sigurd Jorsalfar*'ın düzenlediği Haçlı seferinin hem denizden yapılan ilk Haçlı sefer olması hem de Avrupalı bir kralın Ortadoğu Müslüman topraklarına ilk kez bir sefer düzenlemesi bakımından gözümüze çarptığını belirtmekte fayda vardır. Bu makalede Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar*'ın Haçlı Seferi'nin tarihi zemindeki önemi anlatılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sigurd Jorsalfar*, Kudüs, Haçlılar, Norveç, Sayda.

THE HISTORICAL PLACE and IMPORTANCE of CRUSADE of THE NORWAY KING SIGURD JORSALFAR'S

Abstract

The Crusaders organized the First Crusade between 1096-1099 and organized campaigns to take back Jerusalem and to gain the riches of the Eastern world. This Crusade was made from land to the Middle East through Turkish lands, but it was costly to the Crusaders. In 1096, with the participation of ordinary citizens of Europe, he came to Iznik under the leadership of Monk Pierre l-Ermite and the first group of the First Crusade faced the resistance of Kılıç Arslan I and most of them were killed. For the first time, European kings joined the Second Crusade, which consisted of land and Anatolian Turkish lands. This expedition joined King of France Louis VII and the German King Conrad. However, although it is not included in the general details of the history of the Crusades, when the finer points of these expeditions were taken down, the Crusade that is organized the Norwegian King Sigurd Jorsalfar between 1108-1111 was our our take attentioned.

* Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Orta çağ Ana Bilim Dalı, kaya_fdd23@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2181-5973.

It should be noted that the Crusade organized by Sigurd Jorsalfar was both the first Crusade made from the sea and the first time a European king organized a campaign to the Middle Eastern Muslim lands. This article describes the importance of the Norwegian King Sigurd Jorsalfar on the ground on the historical of the Crusade.

Key Words: Sigurd Jorsalfar, Jerusalem, Crusaders, Norway, Sidon.

GİRİŞ

Ortaçağ'da İslam dünyasının karşılaştığı iki etkili ve güçlü saldırı Haçlı Seferleri ve Moğol istilası olmuştur. Moğollar doğudan İslam dünyasına saldırarak, yağma ve istila hareketlerine girişirken, batı tarafından Haçlılar, benzer ve hatta daha ağır bir girişimle Müslümanlara ve İslam dünyasına saldırmışlardır. İslam dünyasının doğudan ve batıdan maruz kaldığı bu saldırılar, İslamiyet'in doğuşundan sonra tırmanışa geçen İslam Medeniyeti'nin ilk kez bu kadar büyük bir darbe almasına neden olmuştur. Bu saldırılar, belli bir alt yapıya sahip olmamaları, göçebe-istilacı-yağmacı bir anlayışla hareket etmeleri ve devamlılıklarını sürdürememelerinden dolayı Moğolların işine çok fazla yaramamıştır. Ancak feodal baskının altında kalan Batılı toplumun kurtuluş yolu olarak haçlı seferlerini görmesi, seferlerin bir fırsata çevrilmek istenmesi, Papaların ve kralların birbirlerine karşı dengeyi kendilerine çevirme arzusu Avrupalıların bu saldırılardan yarar sağlamasına neden olmuştur. Kudüs'ü geri almak ve Doğu dünyasının zenginliklerine sahip olmak için seferler organize eden Haçlılar, 1096-1099 yılları arasında Birinci Haçlı Seferini düzenlemişlerdir. Bu Haçlı seferi karadan, Türk toprakları üzerinden Ortadoğu topraklarına doğru yapılmış, ancak Haçlı kuvvetlerine pahalıya mal olmuştur. Keşiş *Pierre l-Ermite*, öncülüğünde 1096 yılında İznik dolaylarına gelen Birinci Haçlı Seferi'nin ilk grubu *I. Kılıç Arslan*'ın direnişi ile karşılaşmış ve büyük bir çoğunluğu kılıçtan geçirilmiştir. Bu seferin ikinci grubu ise Avrupalı kont, duk ve baronlar tarafından düzenlenmiştir. İkinci grup Haçlı kuvvetleri Anadolu topraklarından geçerken Türk akınları ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu vesileyle Birinci Haçlı kuvvetlerinin nihai amacı olan Kudüs'ü ele geçirme düşüncesi sonuca ulaşmış, Müslümanların Ortadoğu toprakları olan Antakya, Urfa ve Kudüs dolaylarında feodal krallıklar kurulmuştur (Çelik, 2009: 44-46). Başlattıkları bu seferler ile Haçlılar, İslam dünyasının zenginliklerini ve birikimini kendi kıtalarına taşımaya başlamışlardır. Nitekim doğu dünyasından kendi ülkelerine taşınan zenginliklere ve birikime şahit olan Avrupalı krallar iktidarlarını güçlendirmek, Ortadoğu toprakları üzerinde menfaatler elde etmek, halkın dikkatini iç karışıklıkların yaşandığı ülkelerinde dışarıya çevirmek için seferlere katılmaya veya en azından seferlere iştirak etmeye sıcak bakmaya başlamışlardır. Avrupalı krallar İkinci Haçlı Seferi ile Ortadoğu Müslüman topraklarına düzenlenen siyasi organizasyonda yer almışlardır. Bu kralların başında Fransa Kralı *VII. Louis* ile Alman Kralı *Konrad*'ın olduğu söylenebilir. Ancak Haçlı Seferleri Tarihi'nin genel detayları içerisinde yer almadığı halde bu seferlerin inceliklerine inildiğinde Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar*'ın düzenlediği Haçlı seferi dikkatimizi çekmektedir. *Sigurd Jorsalfar*'un düzenlediği Haçlı seferinin hem denizden

Norveç Kralı Sigurd Jorsalfar'ın Haçlı Seferinin Tarihi Zemindeki Yeri ve Önemi

yapılmış ilk Haçlı Sefer olması hem de Avrupalı bir kralın Ortadoğu Müslüman topraklarına ilk kez bir sefer düzenlemiş olması bakımından kayda değerdir. Bu Haçlı seferinin Papa'nın doğrudan bir çağrısı olmadan düzenlenmesi ve Akdeniz'deki adalar üzerinden yapılması bu seferi farklı kılan sayılabilecek diğer etkenler arasında gösterilebilir. Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar*'ın 1108-1111 yılları arasında organize ettiği ve bu kadar farklı reaksiyonları bulunan bu Haçlı seferinin incelenmeye veya en azından kaleme alınmaya değer bir aksiyon olduğu savunulabilir.

1. Norveç'te Üçkardeşler Krallığı Dönemi (1103-1123)

70 yaşındaki Norveç kralı *III. Magnus Barelegs* (1093-1103) Kuzey İrlanda'da bulunan Ulster'de yaptığı savaş sırasında hayatını kaybetmiştir (Jakobsson, 2013: 128). Ülkenin idaresi oğulları *Eystein*, *Sigurd Jorsalfar* ve *Olaf*'a kalmış ve bu döneme Üçkardeşler Krallığı Dönemi (1103-1123) adı verilmiştir (Murray, 2006: 1112). Norveç tarihine ait elimizde bulunan tek kroniğe göre ülkenin kuzeyi on dört veya on beş yaşlarında bulunan *Eystein*'in ve ülkenin güneyi on üç veya on dört yaşlarında bulunan *Sigurd Jorsalfar*'ın yönetimine bırakılmıştır. Kral *Olaf* ise o sırada dört veya beş yaşlarında bulunduğu için kendisine ayrılan ülkenin üçüncü kısmı ağabeylerinin yönetimi altında bulunmaktaydı (Sturlson, E. T. 12.10.2019). Bu kardeşlerden *Sigurd Jorsalfar* ve *Eystein* arasında zaman zaman rekabet ortaya çıkabiliyordu. *Sigurd Jorsalfar*'ın halk nezdinde daha itibarlı olması, abisi *Eystein*'in onu kıskanmasına ve onunla durumu eşitlemek amacıyla bir çaba içerisine girmesine neden olmuştur. Ancak bu çatışmalara ve zorluklara rağmen, *Sigurd Jorsalfar* ve *Eystein* arasındaki barış ortamı korunmuş ve bu çatışmalar bir ayrıma dönüşmemiştir (Orning, 2013: 52). Bütün bunlara rağmen Üçkardeşler Krallığı döneminde Norveç huzurlu bir süreç geçirmiştir. Bu kardeşler döneminde imar ve kanuni düzenlemelerin yapılmasına önem verilmiştir. Çoğunlukla iç meselelerle ilgilenen bu krallar büyük bir saygı görmüşlerdir (Magnúsdóttir, 2013: 90). Norveç'te kiliseler, katedraller ve manastırlar inşa edilmiş ve din adamları güvenilir bir gelir kaynağı ile güçlendirilmiştir (*Encyclopaedia Britannica*, 12.10.2019).

2. Sigurd Jorsalfar'ın Haçlı Seferi Hazırlıkları

Norveç'te Üçkardeşler Krallığı döneminin kayda değer en önemli gelişmelerinden biri *Sigurd Jorsalfar*'ın kutsal topraklara düzenlediği Haçlı Seferi olmuştur. Bu seferin düzenlenmesi kararı kardeş kralların ortak saltanatının üçüncü veya dördüncü yılına denk düşmektedir. Kuşkusuz, hem Birinci Haçlı Seferi'nin (1096-1099) son başarısı hem de seyahatten dönen bazı Norveçlilerin anlattıkları ve deneyimleri bu kararın alınmasında etkili olmuştur (Murray, 2006: 1112). Zira 1102-3 yıllarında Norveç soylularından biri olan *Skofti Ogmundarson* ve oğullarının emri altında bulunan birçok kişi Kudüs'e hac ziyaretinde bulunmak için yola çıkmışlardır. Liderleri deniz yolculuğu sırasında hayatını kaybetmiştir. Ancak hac gemilerinden biri kutsal topraklara ulaşmış ve dönüş yolu üzerinde bazı hacılar İstanbul yoluyla ülkelerine geri dönmüşlerdi (Blöndal, 1978: 136). Bu hac yolculuğuna katılıp ülkelerine geri dönen Norveçlilerin anlattıklarına göre, bazı Norveçliler Kudüs'te kalırken bazıları

da dönüş yolu üzerinde bulunan İstanbul'a uğramış ve Bizans'ın ordusunda paralı asker olarak hizmet etmeye başlamış, bu yolla mal-mülk edinmişlerdi. Bu olağanüstü haberler karşısında zaten ekonomik sıkıntı içinde olan halk Haçlı seferlerine katılmak için kralları olan *Eystein* veya *Sigurd Jorsalfar* 'ın bir sefer düzenlemelerini istemişlerdir. Kardeş krallar halktan gelen bu talebi olumlu karşılamış ve düzenlenecek olan seferin maliyetini ve mürettebat toplama planlamasını ortak bir şekilde üstlenmişlerdir. Norveç'in soyluları ve zenginleri de bu girişime maddi ve manevi yönden destek vermişlerdir. Herkesin hazırlığını tamamladıktan sonra *Sigurd Jorsalfar*'ın sefere gitmesine, *Eystein*'in ise ortak hesapları üzerinden krallığı yönetmesine karar verilmiştir (Sturlson, E. T. 12.10.2019). Bu arada seferin yapılması için maddi desteğe ihtiyaç bulunmaktaydı. Norveç halkı genç krallara bu seferi finanse etmesi için adeta yalvarmıştır (Doxey, 1996: 145). Muhtemelen Kral *Sigurd Jorsalfar* da sefer hazırlıkları için halktan bazı vergiler alınmasını ve yapılacak sefere bu suretle katkı yapmalarını sağladığı söylenebilir (Gibbins, E. T. 13.10.2019).

3. Sigurd Jorsalfar'un Haçlı Seferi (1108-1111)

Bu sefer Avrupalı bir kralın katılmış olduğu ilk Haçlı seferi olması açısından önem arz etmektedir (Runciman, 1992: 76; *Encyclopaedia Britannica*, E. T. 12.10.2019). Norveç Haçlı kuvvetleri, 1107-8 yılları civarında Norveç'ten yola çıktıkları zaman 60 tane gemi (Pryor, 2006b: 1097; Jakobsson, 2013: 130) ve 5 bin dolaylarında bir mürettebatla hareket etmişlerdir (*Encyclopaedia Britannica*, 12.10.2019; Blöndal, 1978: 137¹). Norveç kroniğine göre yola çıktıktan sonra Kral *Sigurd Jorsalfar* ve Haçlı kuvvetlerinin ilk uğrak yeri sonbaharda geldikleri İngiltere olmuştur. Kral ve yanındakiler bütün kışı burada geçirmişlerdir (Sturlson, E. T. 12.10.2019). Kral *Sigurd Jorsalfar*, İngiltere'de ilk önce Kralı *I. Henry* (1106-1135) ile tanışmıştır. Kendisini ve ailesini onurlandırdığını ifade eden *I. Henry*'nin dost yanlısı ve samimi tavrından hoşnut kalmıştır (Jakobsson, 2013: 131). Norveç Haçlı donanmasının İngiltere'den sonra ikinci durağı batıya Valland (Galya) olmuş ve daha sonra ikinci sonbaharı geçirecekleri Galiçya², akabinde İspanya (Sinte-Lizbon-Alkässe) rotasını takip ederek Cebeli Tarık Boğazi'nden geçerek Akdeniz'e girmiştir (Sturlson, E. T. 12.10.2019). Kral *Sigurd Jorsalfar*'ın Haçlı kuvvetleri Batı Akdeniz'de Müslümanların elinde bulunan Balear Adaları'na (İbiza, Formentera, Menorca) saldırınca seferin Haçlı seferi karakteri açık bir şekilde ortaya çıkmıştır (Murray, 2006: 1112). Muhtemelen Menorca (Mayorka) henüz Murabıtlar İmparatorluğu'na dâhil olmayan bağımsız bir devletin başkentiydi (Doxey, 1996: 148). Haçlı filosu daha sonra Sicilya üzerinden Yafa'ya ulaşmıştır. Kudüs'te kral *I. Baudouin* tarafından iyi karşılanmış ve onun Sayda kuşatmasına deniz tarafından destek verilmiştir (İbnü'l-Esîr, 1991: 384; İbnü'l-Kalânîsî, 1908: 171; İbnü'l

¹ Sigfús Blöndal, eserinde bu rakam 6 bin - 8 bin adamdan az olmadığını dile getirilmektedir. Hatta bazı yerlerde bu rakamı 10 bine kadar tırmandırmaktadır.

² Galiçya sınırları belli olan bir bölge değildir. Muhtemelen bu Haçlı Seferinin yapıldığı sırada Kuzey İspanya'ya Galiçya deniyordu. Galiçya ile ilgili bkz. (*Encyclopaedia Britannica*, 12.10.2019)

Norveç Kralı Sigurd Jorsalfar'ın Haçlı Seferinin Tarihi Zemindeki Yeri ve Önemi

Kalânisi, 2002: 106; Ya'kûbî, 1957: 437-438; Nâsır-ı Hüsrev, E. T. 16.10.2019³; İbn Battuta, 2000: 91⁴; Pryor, 2006a: 869⁵; **Bandlien**, 2016: 26, 38). Kırk yedi gün gün süren kuşatmadan sonra teslim alınan Sayda, Kaysariya'nın kontu *Eustachius Grenier*'in idaresine verilmiştir ([Frederick](#), 2007: 86).

Muhtemelen 1111 yılında Kıbrıs üzerinden İstanbul'a Bizans İmparatorluğu'nun başkentine gelen Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar*, gemilerini Bizans imparatoru *I. Alexios Komnenos*'a teslim etmiş ve Rusya üzerinden kara yoluyla ülkesine geri dönmüştür (Murray, 2006: 1112; Gejrot, 2013: 168-169). Böylece Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar* ve emrindeki kuvvetler, Haçlı Seferi'nden sonra mezarı Trondheim'de bulunan eski kralları *Saint Olaf Haraldsson*'un (1015-1028) yanına bırakmak için vaat ettikleri kutsal hacın bir parçası ile geri dönmüş oldular (Jensen, 2013: 96).

4. Sigurd Jorsalfar'un Haçlı Seferi Bir Kralın Katıldığı İlk Haçlı Seferi midir?

Bu makaleyi kaleme almamızın asıl nedenlerinden birincisi "*Sigurd Jorsalfar'un Haçlı Seferi bir kralın katıldığı ilk Haçlı seferi midir?*" sorusuna cevap bulmaktır. Zira bu soruya bulabileceğimiz cevap tarihi açıdan kıymete haizdir. Öncelikle Haçlı seferleri ile ilgili Avrupalı kroniklerde bu sefere ilişkin çok fazla bilgi bulunmamaktadır. Haçlı seferleri tarihini anlatan *Willermus Tyrensis'in kroniğinde* Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar* ile ilgili doğrudan bir bilgiye ulaştığımızı söylemek yanlış olur. Diğer taraftan yine Haçlı seferleri kroniği açısından önemli olan *Ernoul Kroniği*'nde de bu sefere ilişkin bir bilgi bulunmamaktadır. Bu durumun muhtemel nedenlerinden biri *Ernoul Kroniği*'nin bu seferden daha geç bir tarihte kaleme alınmış olması olabilir. Norveç Tarihi'ne ait en önemli kronik ise *Snorri Sturluson* tarafından kaleme alınan "*Heimskringla or The Chronicle of the Kings of Norway*" adlı kaynaktır. Bu kronik Üç Kardeşler Krallığı Dönemi'ni ve Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar*'ın Haçlı seferini ayrıntılı bir şekilde anlatmaktadır. Buna rağmen bu seferin bir kral tarafından düzenlenen ilk Haçlı seferi olup olmadığı sorusunun cevabını bu kaynakta doğrudan bulmamız mümkün olmadı. Ancak Abu'l Farac, "*Haçlıların 1097 yılında 2 tane Frank kralı ve 7 tane kont ile akın ettiklerini ve Antakya'yı aldıklarını*" ifade etmiştir (Abu'l Farac, 1987: 339). Bu bilgide yer alan 2 tane Frank kralı söylemi ile gerçekten 2 tane kralın kastedildiğini söylemek mümkün görünmemektedir. Bu ifade ile büyük bir olasılıkla Fransa'dan sefere katılan kralın kardeşi *Hugue de Vermandois* ile onun yanında sefere katılan diğer Fransız kontlardan biri kastedilmiş olabilir (Anna Komnena, 1996: 308-309). Bu bilginin doğru olmadığı iddiamıza *Steven Runciman*'ın eserini örnek gösterebiliriz. *Steven Runciman*'ın kaleme aldığı *Haçlı Seferleri Tarihi* adlı eserin ikinci cildinde çok net bir şekilde bu bilginin yanlışlığını bulduğumuzu belirtmek bu makaleyi ele almamızı haklı bir gerekçeye dayandırmamıza dayanak oluşturmuştur. *Steven Runciman*, 113 Mayıs 1110 tarihinde Beyrut'u (Lübnan) alarak Kudüs'e geri döneceği sırada kral *I. Baudouin*'a Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar*'ın geldiği haberi verildiğini ve bu haberi duyan kral *I. Baudouin*'un Kudüs kralığını taç giymiş bir kralın ilk kez ziyaret edeceğini ve bu vesileyle gelecek olan kralın

³ Sayda şehrinin surları, giriş kapıları ve şehrin yapısı ile bilgiler için Nâsır-ı Hüsrev'e bakınız.

⁴ Sayda şehrinin sonraki dönemleri için İbn Battuta'ya bakınız.

⁵ Sayda kuşatması hakkında John H. Pryor bakınız.

iyi karşılanması gerektiği talimatı verdiğini" ifade etmiştir (Runciman, 1992: 76). Bu açıklamanın sağlamasını ise şu şekilde de yapabiliriz. Bizans Tarihi ve Haçlı Seferleri Tarihi açısından önemli bir kronik olan *Anna Komnena*'nın kaleme aldığı kaynak, Birinci Haçlı Seferini düzenleyen aktörler hakkında ayrıntılı bilgiler içermektedir. 1096-1099 yılları arasında Birinci Haçlı Seferi, Anadolu Türk toprakları üzerinden iki grup halinde Ortadoğu İslam topraklarına intikal etmiştir. 1096 yılında Avrupalı sıradan vatandaşların katılımı ile Keşiş *Pierre l-Ermite*'nin öncülüğünde İznik dolaylarına gelen Birinci Haçlı Seferinin ilk grubu *I. Kılıç Arslan*'ın direnişi ile karşılaşmış ve bu ilk grubun büyük bir çoğunluğu kılıçtan geçirilmiştir. Bu seferin ikinci grubu ise Avrupalı kont, dük ve baronlar tarafından düzenlenmiştir. Bu kont ve düklerin arasında Fransa kralının kardeşi dük *Hugue de Vermandois*, aşağı Lorraine dükü olan *Godefroi de Bouillon* ve yanında getirdiği kardeşi *Boulogne kontu III. Eustache*, Güney İtalya Normanlarının reisi *Bohemund*, Toulouse kontu *Raymond*, Normandia dükü *Robert* ile eniştesi *Blois kontu Etienne* ve kuzeni *Flandre kontu II. Robert* yer almışlardır (Anna Komnena, 1996: 300-325). Zaten bu bilginin aksini iddia eden herhangi bir kaynak veya eser de bulunmamaktadır. Diğer taraftan Avrupalı kralların katılacağı sefer genellikle İkinci Haçlı Seferi olarak bilinmektedir. Nitekim İkinci Haçlı Seferi, Fransa Kralı *VII. Louis* ile Alman Kralı *Konrad* tarafından organize edilmiştir (Ernoul, 2019: 26; Willermus Tyrensis, 2019: 40-50; Işıltan, 1995: 44-49). Bu durumda Birinci Haçlı Seferi ile İkinci Haçlı Seferi arasında -ara dönemde- Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar*'ın 1108-1111 yılları arasında düzenlemiş olduğu bu seferin, bir kralın katıldığı ilk haçlı seferi olduğu savunulabilir. Kaldı ki bunun sağlamasını yapmanın bir diğer yolu Kudüs kralı *I. Baudouin*'un ve dönüş yolu üzerinde Norveç donanmasının uğradığı İstanbul'da Bizans İmparatoru *I. Alexios Komnenos*'un Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar*'a karşı yaklaşımları kanıt olarak gösterilebilir. Özellikle Kudüs kralı *I. Baudouin*, Birinci Haçlı Seferi ile gelen Avrupalı kont, dük ve baronların hiçbirine yapmadığı görkemli bir karşıla törenini Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar* için organize etmiştir. Nitekim bu onur konuğu ve Kudüs kralı, kutsal mekânları birlikte dolaşmış ve konuk kral adına bir ziyafet tertip edilmiştir. Bu sırada isteği üzerine kutsal haçın bir parçası Kral *Sigurd Jorsalfar*'a hediye olarak verilmiştir (Sturlson, E. T. 12.10.2019; Gölgesiz Karaca, 2013: 338; Jakobsson, 2013: 134-135). Benzer karşılama törenleri ve konukseverlik Bizans sarayında da Kral *Sigurd Jorsalfar*'a gösterilmiştir. Ülkesine geri dönmek için Sayda'nın ele geçirilmesinden sonra Kıbrıs yoluyla İstanbul'a gelen Norveç kralına Birinci Haçlı kontlarına gösterilmeyen ihtimam gösterilmiştir. İmparator *I. Alexios Komnenos*, "onuruna yemek verdiği Kral *Sigurd Jorsalfar* ile birlikte altın kapıdan *Blachernae*'ye kadar yürüdüklerini, gevşemiş olan ayakkabısı ayağından çıkan kralın zor anlar yaşadığını, kralın kendisi ile hediyeleştiğini, hipodromda oynanan muhteşem oyunları izlemek için kralın oraya davet edildiğini, daha sonra kralın gemilerini kendisine verdiğini, kendisinin ise kralın gemisini süsleyen altın yıldızlı ejderha başlığını Aziz Peter Kilisesi'ne astırdığını" ifade etmiştir (Blöndal, 1978: 134-138). Böylece "Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar*'ın Haçlı Seferi, bir kralın düzenlediği ilk sefer midir?" sorusunun cevabı sunduğumuz bu kanıtlarla netlik kazanmış oldu.

5. Sigurd Jorsalfar'un Haçlı Seferi Denizden Yapılan İlk Haçlı Seferi midir?

Bu makaleyi kaleme almamızın asıl nedenlerinden birincisine cevap bulduktan sonra şimdi de “Kral Sigurd Jorsalfar'un Haçlı Seferi denizden düzenlenen ilk Haçlı Seferi midir?” yani ikinci sorumuzun cevabını bulmaya çalışalım. Aslında bu sorunun cevabı ilk dört Haçlı seferlerinin kendi içinde saklıdır. Genel bir değerlendirme yaparak bu sorunun cevabını bulmak daha doğru olacaktır. Zira Birinci ve İkinci Haçlı seferleri karadan yapılırken, Üçüncü Haçlı Seferi, Almanların kontrolünde karadan, İngiliz ve Fransızların kontrolünde ise denizden yapılmıştır. Bu durumun muhtemel nedenleri arasında karadan yapılan Haçlı seferleri sırasında ağır kayıpların verilmesi, zaman kaybının çok olması ve seferlere katılan krallar için yolculuğun yorucu ve yıpratıcı olması gibi etkenler gösterilebilir. Bu vesileyle Üçüncü Haçlı Seferi nispeten karadan yapılan son Haçlı Seferi olmuş, bundan sonra düzenlenen seferler deniz yoluyla yapılmaya başlanmıştır (Demirkent, 1996: 525-538).

Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar*'ın düzenlediği Haçlı Seferi ise daha erken bir tarihte yalnızca denizden yapılmıştır. Denizden Ortadoğu topraklarına ulaşma çabası nispeten Üçüncü Haçlı Seferi (1189-1192), tamamen ise Dördüncü Haçlı Seferi (1202-1204) ile olduğu göz önünde bulundurulursa, Üçüncü Haçlı seferi öncesinde Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar*'ın 1108-1111 yılları arasında denizden düzenlediği Haçlı Seferi, doğrudan denizden düzenlenen ilk Haçlı seferi olduğu gerçeğini ortaya çıkarır. Böylece “Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar*'ın düzenlediği Haçlı seferinin yalnızca denizden düzenlenen ilk Haçlı seferi midir?” sorusu net bir cevap bulmuş oldu. Zaten Kral *Sigurd Jorsalfar*'ın seferinin güzergâhı deniz rotası üzerinden yapılmış, dönüşü ise İstanbul üzerinden kara yoluyla olmuştur (Sturlson, E. T. 12.10.2019; Gölgesiz Karaca, 2013: 333-335, 344; Murray, 2006: 1112).

SONUÇ

Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar*'ın 1108-1111 yılları arasında düzenlemiş olduğu Haçlı Seferi, birçok ilke imza atması açısından kayda değerdir. Norveç kralı *Sigurd Jorsalfar*'ın Haçlı Seferi ile ilgili ülkemizde bugüne kadar yazılmış yalnız bir makalenin dışında bu konunun işlenmemiş olmaması enteresandır. Bunun muhtemel nedenleri arasında bu seferin öneminin anlaşılabilmesi olarak gösterilebilir. Nitekim bu makale ile Norveç Kralı *Sigurd Jorsalfar*'ın düzenlemiş olduğu Haçlı Seferi'nin detaylarını anlatmaktan ziyade; bu seferin önemi, mahiyeti ve tarihi zeminde bulunduğu yeri belirtmek daha doğru olacaktır.

Bu makalede konunun öneminin anlaşılabilmesi için bazı değerlendirmelerle iki soruya cevap bulmaya çalışmak doğru bir yaklaşım olmuştur. Bu iki sorunun cevabını bulmak bize aynı zamanda bu seferin tarihi zeminde bulunduğu yeri ve önemi gösterecektir. Peki, cevabını bulmaya çalıştığımız iki soru neydi? Birincisi, “Norveç Kralı *Sigurd Jorsalfar*'ın düzenlemiş olduğu Haçlı Seferi, bir kralın katıldığı ilk Haçlı Seferi midir?” İkincisi, “bu sefer denizden düzenlenen ilk Haçlı Seferi midir?”

Birinci sorumuzun cevabı, yukarıda kanıtları ile ortaya konulmuştur. Bir kez daha tekrar etmek gerekirse 1096-1099 yılları arasında düzenlenen Birinci Haçlı Seferi'ne Avrupalı hiçbir kral katılmamıştı. 1147-1149 yılları arasında düzenlenen İkinci

Haçlı Seferi'ne ise Fransa Kralı VII. Louis ile Alman Kralı Konrad iştirak etmişlerdir. Bu durumda kralların katılmış olduğu İkinci Haçlı Seferi'nden önce 1108-1111 yılları arasında Norveç kralı Sigurd Jorsalfar'ın düzenlemiş olduğu Haçlı Seferi, bir kralın katılmış olduğu ilk Haçlı Seferi olarak kabul edilebilir.

İkinci sorumuzun cevabı ise yine yukarıda da görüldüğü üzere bazı değerlendirmeler yapılarak bulunmuştur. Buna göre Birinci ve İkinci Haçlı seferleri karadan yapılırken, Üçüncü Haçlı Seferi, Almanların kontrolünde karadan, İngiliz ve Fransızların kontrolünde ise denizden yapılmıştır. Bu vesileyle Üçüncü Haçlı Seferi nispeten karadan yapılan son Haçlı Seferi olmuş ve bundan sonra düzenlenecek olan Haçlı seferleri deniz yoluyla yapılmaya başlanmıştır. Ancak Norveç kralı Sigurd Jorsalfar'ın düzenlediği Haçlı Seferi, Birinci ve İkinci Haçlı seferleri ile hiç kullanılmayan deniz yolunun Üçüncü Haçlı Seferi ile nispeten ilk kez kullanıldığı göz önünde bulundurulursa, bu seferden önce Kral Sigurd Jorsalfar'ın 1108-1111 yılları arasında denizden düzenlediği Haçlı Seferi'nin, yalnızca denizden organize edilen ilk Haçlı Seferi olduğu gerçeğini ortaya çıkarır.

KAYNAKÇA

Ana Kaynaklar

- Anna Komnena (1996), *Alexiad: Anadolu' da ve Balkan Yarımadası'nda İmparator Alexios Komnenos Dönemi'nin Tarihi Malazgirt'in Sonrası*, Çev. Bilge Umar, İnkılâp Kitapevi, İstanbul.
- Bandlien, Björn (2016), "A Manuscript of the Old French William of Tyre (Pal. Lat. 1963) in Norway," *Studi Mediolatini e Volgari*, 62, s. 21-80.
- Ernoul (2019), *Ernoul Kroniği: Haçlı Seferleri Tarihi, Selahattin Eyyubî ve Kudüs'ü Fethi*, Çev: Ahmet Deniz Altunbaş, Kronik Kitap Yayıncılık, İstanbul.
- Gregory Abu'l Farac (1987), *Abu'l Farac Tarihi*, c. II, Çev: Ömer Rıza Doğrul, TTK, Ankara.
- İbnn Battuta (2002), *İbn Battuta Seyahatnamesi*, Çeviri, İnceleme ve Notlar: A. Sait Aykut, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- İbnü'l-Esîr (1991), *El-Kâmil fî't-Târîh*, c. X, Çev. Abdülkerim Özaydın, Bahar Yayınları, İstanbul.
- İbnü'l-Kalânîsî (1908), *Zeylû Târîhi Dımaşk*, Thk..H. F. Amedroz, Leiden: J. Brill.
- _____ (2002), *The Damascus Chronicle of the Crusades*, Editor by H. A. R. Gibb, Mineola, Dover Publications, New York.
- İşıltan, Fikret (1995), *Niketas Khoniates Historia (Ioannes ve Manuel Komnenos Devirleri)*, TTK, Ankara 1995.
- Nâsır-ı Hüsrev (1967), *Sefername*, Çev. Abdülvehap Tarzi, Milli Eğitim Basımevi, İkinci Baskı, İstanbul, (PDF formatında sayfa no. 87-88), <https://tr.pdfdrive.com/sefername-nas%C4%B1r-%C4%B1-husrev-d117504899.html> (16.10.2019).

Norveç Kralı Sigurd Jorsalfar'ın Haçlı Seferinin Tarihi Zemindeki Yeri ve Önemi

- Sturlson, Snorri (1996), *Heimskringla or The Chronicle of the Kings of Norway*, April, https://www.academia.edu/6497436/Heimskringla_-_the_chronicle_of_the_kings_of_Norway_-_1996 (E. T. 12.10.2019).
- Tyrensis, Willermus (2019), *Haçlı Kroniği III: Haçlılar Türkler Karşısında (1143-1184)*, Çev. Ergin Ayan, Kronik Kitap Yayınları, İstanbul.
- Ya'kûbî el-Hamevî (1957), *Kitabü'l el-Buldan*. c. III. Beyrut.
- Tetkik Eserler, Makaleler ve Ansiklopedi Maddeleri**
- Blöndal, Sigfús (1978), *The Varangians of Byzantium*, An aspect of Byzantine military history translated, revised and rewritten by Benedikt S. Benediks, Cambridge University Press, Cambridge.
- Çelik, Sebahattin (2009), *Haçlı Seferleri Tarihi*, c. I, Celal Bayar Üniversitesi Matbaası, Manisa.
- Demirkent, Işın (1996), "Haçlılar", *DİA*, c. XIV, TDV Yayınları, İstanbul, s. 525-546.
- Doxey, Gary B. (1996), "Norwegian Crusaders and the Balearic Islands", *Scandinavian Studies*, Vol. 68, No. 2 (Spring), s. 139-160.
- [Frederick](#), Carl E., (2007), *Sidon: A Study in Oriental History*, Gorgias Press LLC, New York 2007.
- Gejrot, Claes (213), "The emerging birgittine Movement and the First Steps towards the Canonization of Saint birgitta of Sweden", *Medieval Christianity in the North (New Studies)*, edited by Kirsi Salonen, Kurt Villads Jensen, and Torstein Jørgensen, Brepols Publishers, Turnhout, Belgium, s. 168-169.
- Gibbins, David, *Crusader Gold*, Headline Book Publishing Ltd, 2006, <https://book.org/book/1050132/cbbb90> (E. T. 13.10.2019).
- Gölgesiz Karaca, Sevtap (2013), "Norveç Kralı I. Sigurd (Sigurðr)'un XII. Yüzyılda Kudüs'e Seferi", *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Haziran, Cilt XV, Sayı 1, s. 331-344.
- Jakobsson, Ármann (2013), "Image is Everything: The Morkinskinna Account of King Sigurðr of Norway's Journey to the Holy Land", *Parergon*, 30 (1), September 13, s. 121-140.
- Jensen, Kurt Villads (2013), "Martyrs, total War, and Heavenly Horses: scandinavia as Centre and Periphery in the expansion of Medieval Christendom", *Medieval Christianity in the North (New Studies)*, edited by Kirsi Salonen, Kurt Villads Jensen, and Torstein Jørgensen, Brepols Publishers, Turnhout, Belgium, s. 89-121.
- Magnúsdóttir, Auður (2013), "Kingship, Women and Politics in Morkinskinna", *Disputing Strategies in Medieval Scandinavia: Medieval Law and Its Practice*, Vol XVI, Edited by John Hudson, s. 83-106.
- Murray, Alan V. (2006), "Sigurd Jorsalfar (1090-1130)", *The Crusades An Encyclopedia*, Vol IV, Edited by Alan V. Murray, ABC-CLIO, Santa Barbara, California, s. 1112.
- Orning, Hans Jacob (2013), "Conflict and Social (dis) order in Norway, c. 1030-1160", *Disputing Strategies in Medieval Scandinavia: Medieval Law and Its Practice*, Vol XVI, Edited by John Hudson, s. 45-82.
- Pryor, John H. (2006a), "Naval History, 1100-1249", *The Crusades An Encyclopedia*, Vol III, Edited by Alan V. Murray, ABC-CLIO, Santa Barbara, California, s. 864-876.

SEYFETTİN KAYA

- _____ (2006b), "Ships", *The Crusades An Encyclopedia*, Vol IV, Edited by Alan V. Murray, ABC-CLIO, Santa Barbara, California, s. 1096-1103.
- "Sigurd I. Mugnusson", *Encyclopaedia Britannica*, 1 Ocak 2019, <https://www.britannica.com/biography/Sigurd-I-Magnusson> (E. T. 12.10.2019).
- Runciman, Steven (1992), *Haçlı Seferleri Tarihi*, Çev. Fikret İşıltan, c. II, TTK, Ankara 1992.
- Tomar, Cengiz (2009), "Sayda", *DİA*, c. XXXVI, TDV Yayınları, İstanbul 2009, s. 207-209.

EKLER

Resim: *Tarihi Sayda Kalesi (Lübnan)* (Tomar, 2009: 208).

Harita: Norveç Kralı Sigurd Jorsalfar'ın Haçlı Seferi Güzergâhı (1108-1111 (Gölgesiz Karaca, 2013: 344).⁶

⁶ Bu harita Sevtap Gölgesiz Karaca'nın makalesinde bulunan haritaya eklemeler yapılarak oluşturulmuştur.